

Jurisprudence communautaire / Europese rechtspraak

KRIS WAUTERS

**HvJ (9^e k.), 20 september 2018, C-518/17,
Stefan Rudigier t. Salzburger Verkehrsverbund GmbH**

**C.J.U.E. (9e ch.), 20 septembre 2018, C-518/17,
Stefan Rudigier c. Salzburger Verkehrsverbund GmbH**

Openbaar personenvervoer per spoor en over de weg – Verordening (EG) nr. 1370/2007 – Artikel 5, lid 1 – Gunning van openbare dienstcontracten – Artikel 7, lid 2 – Verplichting om ten minste één jaar vóór de bekendmaking van de uitnodiging tot inschrijving in het Publicatieblad van de Europese Unie bepaalde informatie bekend te maken – Gevolgen van het achterwege blijven van deze bekendmaking – Nietigverklaring van de aanbesteding – Richtlijn 2014/24/EU – Artikel 27, lid 1 – Artikel 47, lid 1 – Richtlijn 2014/25/EU – Artikel 45, lid 1 – Artikel 66, lid 1 – Aankondiging van opdracht

Renvoi préjudiciel – Marchés publics – Services publics de transport de voyageurs par chemin de fer et par route – Règlement (CE) n° 1370/2007 – Article 5, paragraphe 1er – Attribution des contrats de services publics – Article 7, paragraphe 2 – Obligation de publier certaines informations au plus tard un an avant le lancement de la procédure au Journal officiel de l'Union européenne – Conséquences de l'absence de publication – Annulation de l'appel d'offres – Directive 2014/24/UE – Article 27, paragraphe 1er – Article 47, paragraphe 1er – Directive 2014/25/UE – Article 45, paragraphe 1er – Article 66, paragraphe 1er – Avis de marché

Krachtens artikel 5, lid 1, van verordening nr. 1370/2007 op de gunning van een opdracht voor openbaar personenvervoer per bus is alleen artikel 5, leden 2 tot en met 6, van deze verordening niet van toepassing, terwijl de overige bepalingen van die verordening van toepassing blijven. Hieruit volgt dat artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1370/2007 van toepassing is op overheidsopdrachten voor vervoersdiensten die worden gegund volgens de procedures van richtlijn 2014/24 of richtlijn 2014/25.

Deze gevolgtrekking vindt steun in het doel van verordening nr. 1370/2007. Verordening nr. 1370/2007, die enkel ziet op het openbaar personenvervoer per spoor en over de weg, bepaalt namelijk hoe kan worden ingegrepen in de algemene regelingen inzake overheidsopdrachten, zoals de regelingen van richtlijn 2014/24 of richtlijn 2014/25. Deze verordening bevat dan ook specifieke voorschriften die bedoeld zijn om de algemene voorschriften van richtlijn 2014/24 of

richtlijn 2014/25 te vervangen of aan te vullen naargelang de toepasselijke richtlijn al dan niet voorziet in voorschriften op de gebieden die worden geregeld door die verordening.

Deze uitlegging van artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1370/2007 wordt bevestigd door het onderzoek van artikel 48, lid 1, van richtlijn 2014/24 en artikel 67, lid 1, van richtlijn 2014/25, die gedeeltelijk een vergelijkbare functie vervullen als genoemd artikel 7, lid 2. Anders dan artikel 48, lid 1, van richtlijn 2014/24, gelezen in samenhang met de bepalingen van deel B, afdeling I, van bijlage V bij deze richtlijn, en artikel 67, lid 1, van richtlijn 2014/25, gelezen in samenhang met de bepalingen van deel A, afdeling I, van bijlage VI bij deze richtlijn, is artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1370/2007 immers dwingend van toepassing op de aanbestedende dienst of instantie en betreft deze bepaling niet alleen de situatie waarin de aanbestedende dienst of instantie voornemens is een aanbestedingsprocedure uit te schrijven, maar ook de

situatie waarin die dienst of instantie voornemens is om over te gaan tot de onderhandse gunning van een opdracht. Daarbij komt dat voor de bekendmakingen die op grond van die richtlijnen plaatsvinden, niet de dwingende termijn van één jaar vóór de bekendmaking van de uitnodiging tot inschrijving geldt, en dat niet noodzakelijk bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie* hoeft plaats te vinden. Artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1370/2007 legt dus specifiekere verplichtingen op dan richtlijn 2014/24 en richtlijn 2014/25, en heeft als *lex specialis* voorrang op deze richtlijnen.

Volgens overweging 21 van verordening nr. 1370/2007 is een doeltreffende rechtsbescherming niet alleen geboden bij gunning binnen de werkingssfeer van richtlijn 2004/17 en richtlijn 2004/18, die zijn ingetrokken en vervangen bij respectievelijk richtlijn 2014/25 en 2014/24, maar ook ten aanzien van andere contracten die overeenkomstig die verordening worden gegund. Bovendien is een doeltreffende evaluatieprocedure nodig, die in voorkomend geval vergelijkbaar moet zijn met de desbetreffende procedures die zijn neergelegd in richtlijn 89/665 en richtlijn 92/13, voor zover van toepassing.

Zowel artikel 2, lid 1, van richtlijn 89/665 als artikel 2, lid 1, van richtlijn 92/13 bepaalt dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat hun regelgeving, behalve in andere maatregelen, voorziet in de mogelijkheid om onwettige besluiten nietig te verklaren dan wel nietig te doen verklaren. De Uniewetgeving inzake de gunning van overheidsopdrachten bevat evenwel geen algemene regel op grond waarvan de onwettigheid van een handeling of verzuim in een bepaalde fase van de procedure alle latere handelingen van deze procedure onwettig zou maken en de nietigverklaring ervan zou rechtvaardigen. Slechts in bijzondere, welomschreven situaties voorziet de Uniewetgeving in een dergelijke consequentie.

Zowel artikel 2 *quinquies* van richtlijn 89/665 als artikel 2 *quinquies* van richtlijn 92/13 bepaalt dat overeenkomsten onverbindend moeten worden verklaard indien zij zijn aangetast door een van de onwettigheden die in die bepalingen worden opgesomd, waaronder het geval waarin de aanbestedende instantie een opdracht heeft gegund zonder voorafgaande bekendmaking van een aankondiging in het *Publicatieblad van de Europese Unie*, terwijl dit op grond van richtlijn 2014/24 of richtlijn 2014/25 niet is toegestaan.

Het niet-toegestane verzuim om in het *Publicatieblad van de Europese Unie* een aankondiging van opdracht bekend te maken waarmee een aanbestedingsprocedure in gang wordt gezet, moet weliswaar in beginsel leiden tot onverbindendverklaring van de betreffende overeenkomst, maar de

Uniewetgeving inzake overheidsopdrachten verbindt een dergelijke consequentie niet aan niet-nakoming van de verplichting tot vooraankondiging die is neergelegd in artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1370/2007. Aangezien de Uniewetgever niet heeft voorzien in een specifieke bepaling betreffende schending van artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1370/2007, is een dergelijke regeling een aangelegenheid van het nationale recht.

Indien het Unierecht geen nadere procedurele regeling voor de handhaving van een recht bevat, is het volgens vaste rechtspraak van het Hof namelijk een aangelegenheid van de interne rechtsorde van elke lidstaat om de procedurele voorschriften vast te stellen die ervoor moeten zorgen dat de rechten die de justitiabelen aan het Unierecht ontleen, worden beschermd. Deze voorschriften mogen evenwel niet ongunstiger zijn dan die welke gelden voor soortgelijke, de handhaving van het nationale recht betreffende rechtsmiddelen (gelijkwaardigheidsbeginsel) en mogen de uitoefening van de door de rechtsorde van de Unie verleende rechten niet in de praktijk onmogelijk of uiterst moeilijk maken (doeltreffendheidsbeginsel).

Wat allereerst het gelijkwaardigheidsbeginsel betreft, zij eraan herinnerd dat de eerbiediging van dit beginsel onderstelt dat de litigieuze bepaling gelijkelijk van toepassing is op vorderingen die zijn gebaseerd op schending van het Unierecht, en op vorderingen die zijn gebaseerd op schending van het nationale recht en die een soortgelijk onderwerp en een soortgelijke oorzaak hebben. *In casu* staat het aan de verwijzende rechter om na te gaan of het gelijkwaardigheidsbeginsel al dan niet is geëerbiedigd.

Wat het doeltreffendheidsbeginsel betreft, zij erop gewezen dat het voor marktdeelnemers uit artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1370/2007 voortvloeiende recht een tweeledig doel dient. Ten eerste strekt dit recht ertoe om marktdeelnemers, zoals in wezen in overweging 29 van verordening nr. 1370/2007 wordt opgemerkt, de mogelijkheid te bieden om te reageren op de voornemens van de aanbestedende dienst of instantie, met name ten aanzien van de door deze dienst of instantie beoogde wijze van gunning (openbare aanbesteding of onderhandse gunning). Ten tweede strekt dat recht ertoe marktdeelnemers tijd te gunnen om zich beter voor te bereiden op de aanbesteding.

In dit verband dient te worden vastgesteld dat het onderzoek naar de eerbiediging van het doeltreffendheidsbeginsel op een verschillende wijze moet worden verricht naargelang een onderhandse gunning dan wel een openbare aanbesteding wordt beoogd. In het geval van een onderhandse gunning kan het achterwege blijven van een vooraankondiging ertoe leiden dat marktdeelnemers geen

bezwaren kenbaar kunnen maken voordat die gunning heeft plaatsgevonden, waardoor zij onherroepelijk van deelname aan de mededingingsprocedure dreigen te worden uitgesloten. Deze situatie kan afbreuk doen aan het doeltreffendheidsbeginsel.

Wanneer artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1370/2007 wordt geschonden in een context waarin de aanbestedende dienst of instantie voornemens is een oproep tot mededinging te doen door naderhand over te gaan tot een regelmatige aanbesteding, belet deze schending de marktdeelnemers daarentegen op zichzelf niet om daadwerkelijk deel te nemen aan deze mededingingsprocedure.

Wat betreft de door de verwijzende rechter tot uitdrukking gebrachte bezorgdheid dat een schending van artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1370/2017 tot gevolg zou kunnen hebben dat een marktdeelnemer die reeds belast is met de uitvoering van de opdracht, profiteert van de voorsprong die hij heeft op zijn concurrenten, zij opgemerkt dat de aanbestedende dienst of instantie bij de vaststelling van de termijnen voor de ontvangst van inschrijvingen op grond van zowel artikel 47 van richtlijn 2014/24 als artikel 66 van richtlijn 2014/25 rekening moet houden met de complexiteit van de opdracht en met de

tijd die nodig is voor de voorbereiding van inschrijvingen. Wanneer een marktdeelnemer evenwel het bewijs levert dat hij, na de bekendmaking van een aanbesteding, door het achterwege blijven van een vooraankondiging aanmerkelijk is benadeeld ten opzichte van de marktdeelnemer die reeds belast is met de uitvoering van de opdracht en die bijgevolg een precieze kennis van alle kenmerken van deze opdracht heeft, kan worden vastgesteld dat het doeltreffendheidsbeginsel is geschonden, wat nietigverklaring van die aanbesteding met zich meebrengt. Dergelijke benadeling kan tevens schending van het gelijkheidsbeginsel opleveren. Deze beoordeling moet worden verricht door de verwijzende rechter, die daarbij rekening houdt met de relevante gegevens van de betreffende zaak.

Bovendien heeft een marktdeelnemer het recht om tegen de aanbestedende dienst of instantie beroep in te stellen op grond dat de aanbestedingsstukken voorzagen in een te korte termijn voor de indiening van inschrijvingen, waardoor artikel 47 van richtlijn 2014/24 of artikel 66 van richtlijn 2014/25 is geschonden, welke bepalingen vereisen dat rekening wordt gehouden met de complexiteit van de opdracht en met de tijd die nodig is voor de voorbereiding van inschrijvingen.

**HvJ (3^e k.), 7 augustus 2018, C-300/17,
Hochtief AG t. Budapest Főváros Önkormányzata
C.J.U.E. (3^e ch.), 7 août 2018, C-300/17,
Hochtief AG t. Budapest Főváros Önkormányzata**

*Schadevordering – Artikel 2, lid 6 – Nationale regeling die voor de ontvanke-
lijkheid van een schadevordering vereist dat vooraf en definitief is vastgesteld
dat het besluit van de aanbestedende dienst waaruit de vermeende schade
voortvloeit, onwettig is – Beroep tot nietigverklaring – Voorafgaand beroep bij
een arbitragecommissie – Rechterlijk toezicht op de uitspraken van de arbitra-
gecommissie – Nationale regeling volgens welke niet voor de arbitragecommis-
sie aangevoerde middelen niet kunnen worden aangedragen – Handvest van
de grondrechten van de Europese Unie – Artikel 47 – Recht op een doeltref-
fende voorziening in rechte – Doeltreffendheidsbeginsel en gelijkwaardigheids-
beginsel*

*Renvoi préjudiciel – Marchés publics – Procédures de recours – Directive
89/665/CE – Action en dommages et intérêts – Article 2, paragraphe 6 – Régle-
mentation nationale subordonnant la recevabilité de toute action en dommages
et intérêts à la constatation préalable et définitive de l'illégalité de la décision
du pouvoir adjudicateur à l'origine du dommage allégué – Recours en annula-
tion – Recours préalable devant une commission arbitrale – Contrôle juridis-
tionnel des sentences de la commission arbitrale – Réglementation nationale
excluant la production de moyens non soulevés devant la commission arbitrale
– Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne – Article 47 – Droit
à une protection juridictionnelle effective – Principes d'effectivité et d'équiva-
lence*

Ingevolge artikel 2, lid 6, van richtlijn 89/665 kunnen de lidstaten bepalen dat, wanneer

schadevergoeding wordt gevorderd omdat het besluit onwettig is genomen, het aangevochten

besluit eerst nietig moet worden verklaard door een instantie die daartoe bevoegd is. Bijgevolg blijkt uit de bewoordingen van deze bepaling dat de lidstaten in beginsel de mogelijkheid hebben een nationale procedurele bepaling als § 350 van het wetboek inzake overheidsopdrachten uit te vaardigen, volgens welke de mogelijkheid om een burgerlijke rechtsvordering in te stellen in geval van schending van de regels inzake overheidsopdrachten afhankelijk is van de voorwaarde dat de schending definitief is vastgesteld door een arbitragecommissie als in het hoofdgeding of, in het kader van het rechterlijke toezicht op de uitspraak van een dergelijke arbitragecommissie, door een rechter.

Richtlijn 89/665 stelt enkel de minimumvoorwaarden vast waaraan de beroepsprocedures in de nationale rechtsordes moeten voldoen om de eerbiediging van de Unierechtelijke regels inzake overheidsopdrachten te verzekeren. Artikel 2, lid 6, van richtlijn 89/665 voorziet dus enkel in de mogelijkheid, voor de lidstaten, om als voorwaarde voor het instellen van een schadevordering te bepalen dat het bestreden besluit nietig is verklaard door een daartoe bevoegde instantie, maar geeft geen enkele aanwijzing over de eventuele voorwaarden of beperkingen waarmee in voorkomend geval de omzetting en tenuitvoerlegging van deze bepaling gepaard gaan. Hieruit volgt dat de lidstaten vrij blijven om te bepalen onder welke voorwaarden de nationale regels tot omzetting van artikel 2, lid 6, van richtlijn 89/665 in hun rechtsorde toepassing moeten vinden en met welke beperkingen, uitzonderingen of afwijkingen deze toepassing in voorkomend geval gepaard kan gaan.

Het staat het aan de lidstaten om bij de vaststelling van de procedurele regels voor beroepen in rechte ter bescherming van de rechten die het Unierecht aan de door besluiten van aanbestedende diensten gelaedeerde gegadigden en inschrijvers verleent, ervoor te zorgen dat geen afbreuk wordt gedaan aan de doeltreffendheid van richtlijn 89/665 en aan de rechten die het Unierecht aan particulieren verleent.

De door artikel 2, lid 6, van richtlijn 89/665 aan de lidstaten geboden mogelijkheid is niet onbeperkt en blijft afhankelijk van de voorwaarde dat het aan een schadevordering voorafgaande beroep tot nietigverklaring doeltreffend is. Zij moeten met name de volledige eerbiediging waarborgen van het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op toegang tot een onpartijdig gerecht, overeenkomstig artikel 47, eerste en tweede alinea, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

De nationale procedurele bepaling die de mogelijkheid om een burgerlijke rechtsvordering in te stellen in geval van schending van de regels inzake de plaatsing en de gunning van overheidsopdrachten afhankelijk stelt van de voorwaarde dat de schending vooraf definitief is vastgesteld, ontzegt de betrokken inschrijver het recht op een doeltreffende voorziening in rechte niet.

Het doeltreffendheidsbeginsel verzet zich in bepaalde omstandigheden tegen een nationale procedurele regel die voor de ontvankelijkheid van een schadevordering in het kader van een procedure voor het plaatsen van overheidsopdrachten vereist dat vooraf wordt vastgesteld dat de procedure voor het plaatsen van de betrokken overheidsopdracht onwettig was.

Niettemin dient te worden benadrukt dat het Hof tot dit oordeel is gekomen in een zeer specifieke context, waarin voor het beroep tot voorafgaande vaststelling van de onwettigheid van de procedure voor het plaatsen van de overheidsopdracht wegens het ontbreken van een voorafgaande bekendmaking van een aankondiging van de opdracht een vervalt termijn van zes maanden gold, die inging op de dag volgend op de gunning van de betrokken overheidsopdracht, ongeacht of de gelaedeerde kennis kon hebben van het bestaan van de onwettigheid van dat gunningsbesluit. In een dergelijke context hield een termijn van zes maanden immers het gevaar in dat een gelaedeerde niet in staat zou zijn alle informatie te vergaren die nodig is voor een beroep tot betwisting van de wettigheid van de procedure voor het plaatsen van de betrokken overheidsopdracht, hetgeen dus verhinderde dat dit beroep werd ingesteld en de uitoefening van het recht om een schadevordering in te stellen bijgevolg praktisch onmogelijk of buitensporig moeilijk kon maken.

Een nationale procedurele bepaling die vereist dat de voor de arbitragecommissie aangevoerde middelen strikt overeenkomen met de middelen die worden aangevoerd voor de rechter die toezicht op de uitspraken van deze commissie moet uitoefenen, zodat de justitiabele elke mogelijkheid wordt ontzegd om in de loop van de procedure een nieuw middel aan te dragen, draagt bij tot het behoud van de nuttige werking van richtlijn 89/665, die erin bestaat te waarborgen dat tegen de door de aanbestedende diensten genomen onwettige besluiten doeltreffend en zo snel mogelijk beroep kan worden ingesteld.

Het beginsel dat het initiatief voor een procedure bij de partijen ligt, hetgeen impliceert dat de rechter verplicht is zich te houden aan het voorwerp van het geding, zijn beslissing te baseren op de hem voorgelegde feiten en slechts in uitzonderlijke

gevallen, met het oog op vrijwaring van het openbaar belang, ambtshalve kan ingrijpen, beschermt de rechten van de verdediging en waarborgt het goede verloop van de procedure, met name door dat vertraging waartoe de beoordeling van nieuwe middelen leidt, wordt voorkomen.

De uitlegging die het Hof krachtens de hem bij artikel 267 VWEU verleende bevoegdheid geeft aan een regel van Unierecht, verklaart en preciseert de betekenis en strekking van dat voorschrift, voor zover dat nodig is, zoals het sedert het tijdstip van zijn inwerkingtreding moet of had moeten worden verstaan en toegepast.

**HvJ (4^e k.) 20 september 2018, C-546/16,
Montte SL t. Musikene
C.J.U.E. (4^e k.), 20 septembre 2018, C-546/16,
Montte SL t. Musikene**

Hoedanigheid van "rechterlijke instantie" van het verwijzende orgaan – Richtlijn 2014/24/EU – Procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten – Openbare procedure – Gunningscriteria – Technische beoordeling – Minimumaantal punten – Beoordeling op basis van prijs

Renvoi préjudiciel – Article 267 TFUE – Compétence de la Cour – Qualité de juridiction de l'organe de renvoi – Directive 2014/24/UE – Procédures de passation des marchés publics – Procédure ouverte – Critères d'attribution – Évaluation technique – Seuil de points minimum – Évaluation fondée sur le prix

Artikel 27, lid 1, eerste alinea, van richtlijn 2014/24 bepaalt weliswaar dat in een openbare procedure elke belangstellende ondernemer naar aanleiding van een oproep tot mededinging een inschrijving kan doen, doch deze richtlijn staat toe dat aanbestedende diensten in het kader van een dergelijke procedure minimumvereisten opleggen inzake de technische beoordeling.

In dit verband bevat artikel 27 van richtlijn 2014/24 geen enkele regel betreffende het verloop van de aanbestedingsprocedure, met uitzondering van de regels over de minimumtermijn voor ontvangst van inschrijvingen vanaf de verzenddatum van de aankondiging van de opdracht. Voorts brengt overweging 90 van die richtlijn in herinnering dat het aanbestedende diensten vrijstaat passende kwaliteitsnormen vast te stellen door middel van technische specificaties of contractvoorwaarden, terwijl overweging 92 preciseert dat die richtlijn tot doel heeft aanbestedende diensten aan te moedigen gunningscriteria te kiezen waarmee zij werken, leveringen en diensten van hoge kwaliteit kunnen verwerven die optimaal aansluiten op hun behoeften.

Artikel 67, lid 1, van richtlijn 2014/24 bepaalt op zijn beurt dat aanbestedende diensten de gunning van overheidsopdrachten baseren op de economisch meest voordelige inschrijving. Artikel 67, lid 2, van deze richtlijn bepaalt dat de economisch meest voordelige inschrijving uit het oogpunt van de aanbestedende dienst wordt vastgesteld op basis van de prijs of de kosten waarbij de beste prijs-kwaliteitsverhouding in aanmerking kan worden

genomen, te bepalen op basis van onder andere kwalitatieve criteria zoals kwaliteit, waaronder technische verdienste.

Hieraan dient te worden toegevoegd dat deze criteria – zoals ook volgt uit overweging 90 en artikel 67, lid 4, van voornoemde richtlijn – ervoor moeten zorgen dat de beginselen van transparantie, non-discriminatie en gelijke behandeling in acht worden genomen, ter garantie van een objectieve vergelijking van de relatieve waarde van de inschrijvingen en aldus van effectieve mededinging. Dat zou niet het geval zijn met criteria die de aanbestedende dienst een onvoorwaardelijke keuzevrijheid zouden laten.

Bijgevolg beschikken aanbestedende diensten – binnen de grenzen van de in het voorgaande punt genoemde vereisten – over de vrijheid om op grond van hun behoeften met name het niveau van technische kwaliteit dat inschrijvingen moeten bereiken vast te stellen, aan de hand van de kenmerken en het voorwerp van de betrokken opdracht, en om een minimumniveau vast te stellen dat inschrijvingen vanuit technisch oogpunt moeten behalen. Artikel 67 van richtlijn 2014/24 verzet zich in dit verband niet tegen de mogelijkheid om bij de gunning van een opdracht inschrijvingen op voorhand uit te sluiten, indien deze niet een vooraf bepaald minimumaantal punten behalen voor de technische beoordeling. Dienaangaande lijkt een offerte die niet aan een dergelijke drempel voldoet, in beginsel niet te beantwoorden aan de behoeften van de aanbestedende dienst, en hoeft deze niet in aanmerking te worden genomen bij de bepaling van de

economisch voordeligste inschrijving. De aanbestedende dienst is derhalve in een dergelijk geval er niet toe gehouden om vast te stellen of de prijs van een dergelijke offerte lager is dan die van niet-gelimineerde offertes die wel voornoemde drempel hebben behaald en dus voldoen aan de behoeften van de aanbestedende dienst.

Wanneer een opdracht wordt gegund na een technische beoordeling, moet de aanbestedende dienst noodzakelijkerwijs rekening houden met de prijs van de offertes die het minimale technische niveau hebben bereikt.

Dat richtlijn 2014/24 uitdrukkelijk voorziet in de mogelijkheid om bepaalde andere dan openbare aanbestedingsprocedures te laten verlopen in opeenvolgende fasen, zoals bij de mededingingsprocedure met onderhandeling (artikel 29, lid 6), de concurrentiegerichtte dialoog (artikel 30, lid 4) of de procedure voor innovatiepartnerschap (artikel 31, lid 5), doet niets af aan deze vaststellingen. Het feit dat richtlijn 2014/24 de mogelijkheid om procedures in opeenvolgende fasen te laten verlopen, voorbehoudt aan bepaalde procedures – zoals het geval is voor de in artikel 29, lid 6, artikel 30, lid 4, en artikel 31, lid 5, bedoelde procedures – rechtvaardigt immers niet de slotsom dat een evaluatie in twee stappen gedurende één enkele gunningsfase van de opdracht niet zou zijn toegestaan in het kader van een openbare procedure.

De bij deze bepalingen aan de aanbestedende dienst geboden mogelijkheid om offertes af te wijzen die weliswaar voldoen aan de minimumvereisten maar niet tot de beste offertes behoren, wordt gerechtvaardigd door de specifieke aard van de betrokken procedures, in het kader waarvan het moeilijk is om de onderhandeling of de dialoog te voeren indien een buitensporig groot aantal inschrijvingen behouden blijft tot in de laatste fase van de aanbestedingsprocedure.

Het hoofdgeding betreft evenwel een andere situatie. Uit het bestek van de in het hoofdgeding aan de orde zijnde aanbestedingsprocedure blijkt immers niet dat de aanbestedende dienst beschikt over de mogelijkheid om offertes die voldoen aan de gunningscriteria af te wijzen en enkel de beste offertes te behouden. Integendeel, volgens dit

bestek kan de aanbestedende dienst alleen weigeren offertes op basis van hun prijs te beoordelen, indien deze niet voldoen aan de minimale technische vereisten en dus niet aan de behoeften van de aanbestedende dienst. Een dergelijke aanpak heeft niet tot doel om het aantal inschrijvingen dat zal worden beoordeeld op basis van hun prijs, te beperken, aangezien alle ingediende offertes in beginsel kunnen voldoen aan deze minimumvereisten.

Hoe dan ook dient in herinnering te worden gebracht dat aanbestedende diensten gedurende de gehele procedure de in artikel 18 van richtlijn 2014/24 neergelegde aanbestedingsbeginselen moeten respecteren, waartoe met name de beginselen van gelijke behandeling, transparantie en evenredigheid behoren.

Voor zover in het onderhavige geval de in richtlijn 2014/24 gestelde voorwaarden – in het bijzonder die van de artikelen 18 en 67 – correct zijn toegepast, moet in dit verband worden aangenomen dat de aanbestedende dienst daadwerkelijke mededinging heeft gewaarborgd. Bovendien moet meteen worden gepreciseerd dat zelfs als na de technische beoordeling slechts één offerte ter overweging van de aanbestedende dienst resteert, deze er niet toe gehouden is die te accepteren. Indien de aanbestedende dienst van mening is dat de aanbestedingsprocedure – rekening gehouden met de bijzonderheden en het voorwerp van de betrokken opdracht – een gebrek aan daadwerkelijke mededinging vertoont, staat het hem in dergelijke omstandigheden vrij om die procedure te beëindigen en indien nodig een nieuwe procedure te starten met andere gunningscriteria.

Wanneer aanbestedende diensten gebruikmaken van de mogelijkheid om op grond van artikel 29, lid 6, van richtlijn 2014/24 het aantal inschrijvingen waarover moet worden onderhandeld te beperken, of op grond van artikel 30, lid 4, het aantal te bespreken oplossingen te beperken, moeten zij bij deze beperking krachtens artikel 66 van die richtlijn inderdaad de in de aanbestedingsstukken vermelde gunningscriteria toepassen, op zodanige wijze dat er in de slotfase genoeg inschrijvingen overblijven om een daadwerkelijke mededinging te kunnen waarborgen, voor zover er voldoende inschrijvingen beantwoorden aan de gestelde voorwaarden.

